

INFORME JUSTIFICATIU EN RELACIÓ A LA CONTRACTACIÓ DELS TREBALLS DOCUMENTACIÓ ARQUEOLÒGICA DE NOUS ABRICS AMB PINTURES RUPESTRES, LOCALITZATS A SALES DE LLIERCA I LA FEBRÓ.

L'objecte d'aquest encàrrec és la contractació per realitzar la documentació arqueològica dels abrics amb pintures rupestres localitzats als termes municipals de Sales de Llierca i la Febró.

El Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de la Direcció General del Patrimoni Cultural, té la competència en la gestió de l'art rupestre de Catalunya, ja siguin jaciments arqueològics que continguin pintures rupestres com gravats. En el marc del Pla de Gestió de l'Art Rupestre de Catalunya, una de les funcions que té encomanades el Servei, és la documentació arqueològica dels nous jaciments amb manifestacions d'art rupestres que es vagin descobrint, així com la revisió dels ja descoberts.

La singularitat i excepcionalitat que representen els jaciments amb art rupestre (la seva fragilitat i vulnerabilitat, la seva especial rellevància com a testimoni de les societats del passat i la seva doble condició de BCIN i de Patrimoni Mundial de la UNESCO, en el cas dels béns de *l'Art Rupestre de l'Arc Mediterrani de la Península Ibèrica*), fa que la documentació exhaustiva d'aquests béns es consideri una mesura necessària, per tal de portar a terme una gestió acurada del bé i garantir el seu estudi i conservació per a les generacions futures. Així, des de l'any 1985, el Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic porta a terme una línia de treball que comporta la documentació de tots els conjunts amb pintures rupestres seguint una metodologia única, sota uns mateixos criteris i estils, per tal de garantir una homogeneïtat documental.

En els darrers anys, s'han produït diverses novetats, com són la introducció de les tecnologies digitals, l'ampliació del marc conceptual on hem de situar el patrimoni rupestre -entenent-se com un fenomen cultural relacionat intrínsecament amb el medi natural i l'entorn paisatgístic que l'envolta-, o els nous usos de difusió i divulgació en les societats actuals, que han generat unes noves necessitats documentals, que fan necessària una revisió de la metodologia de documentació utilitzada durant aquests darrers trenta-cinc anys. Des del Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic s'ha elaborat el *Protocol de documentació dels conjunts d'art rupestre de Catalunya*, en el marc del Pla de Gestió de l'Art Rupestre de Catalunya, amb l'objectiu d'establir els continguts mínims de les memòries de documentació dels conjunts rupestres, tant de pintures com de gravats, encarregades des d'aquest organisme, per tal de satisfer les necessitats documentals actuals per a la correcta gestió, conservació i difusió d'aquest patrimoni.

Per tal de donar compliment al règim jurídic establerts pels BCIN dins de la Llei 9/1993 del patrimoni cultural català, el Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic té el deure de documentar els jaciments amb art rupestre, per tal de protegir-los, conservar-los, i difondre'ls, actuacions que també queden recollides en el Pla de Gestió de l'Art Rupestre de Catalunya, entès com una eina de gestió integral d'aquest tipus de patrimoni.

L'article 29 del Decret 164/2019, de 16 de juliol, de reestructuració del Departament de Cultura, estableix que és una funció de la Secció de Protecció i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic del Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic tramitar els expedients de bé cultural d'interès nacional, i vetllar per l'aplicació correcta de les normes que regulen el patrimoni arqueològic, entre d'altres.

La Secció de Protecció i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic¹ en exercici de les seves funcions, tramita els expedients de bé cultural d'interès nacional. Com ja hem anat apuntant, l'art rupestre està considerat segons la legislació com a bé cultural d'interès nacional, en el moment en què s'autentifica. Fins a la creació d'aquesta Secció, s'havia gestionat l'art rupestre en el marc del Programa de Corpus de pintures rupestres de Catalunya, creat al 1985, amb les funcions d'inventariar, protegir, conservar i difondre l'art rupestre, aquestes tasques han quedat assignades dins de la nova Secció i sota l'eina del Pla de Gestió de l'Art Rupestre de Catalunya.

En el procediment per a protegir l'art rupestre, com hem anat indicant, és un cop es descobreixen nous conjunts, cal primer autenticar per saber si són originals. Automàticament caldria donar-los d'alta a l'Inventari de Patrimoni Arqueològic, al Registre de Béns Culturals d'Interès Nacional, i analitzar quina problemàtica presenten en quan a proteccions físiques. Prèvies a aquestes tasques s'han de fer les tasques de documentació, és a dir, un intervenció arqueològica per recopilar tota la informació del conjunt, treball de camp exhaustiu, documentació gràfica, aixecament topogràfic, valoració de l'estat de conservació, anàlisi estilístic, etc. Imprescindible per poder portar a terme la resta de tasques obligades pel fet de ser considerat BCIN.

El Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic no disposa de recursos humans ni de mitjans tècnics propis per a realitzar part de la documentació d'aquests conjunts i considera imprescindible l'externalització dels treballs de documentació dels conjunts rupestres que s'han previst per enguany. En aquests moments, i com ja hem esmentat, en el recent Decret de reestructuració, la Secció de Protecció i Difusió del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic també assumeix altres funcions (tramitar els expedients d'espais de protecció arqueològica, estudiar, avaluar i emetre informes sobre el patrimoni arqueològic i paleontològic que preveu la normativa vigent en matèria de patrimoni cultural o qualsevol altra normativa sectorial, la incoació del procediment sancionador, impulsar les publicacions orientades a difondre els resultats de les intervencions arqueològiques i paleontològiques realitzades a Catalunya i organitzar i col·laborar en fòrums, congressos i altres actuacions de divulgació adreçats als diferents

¹ Secció creada en el Decret de 164/2019, de 16 de juliol, de reestructuració del Departament de Cultura, article 29.

públics. A més la seva Cap, que es fa càrrec de les gestions no externalitzables, només disposa com a professional tècnic d'una sola arqueòloga -amb les funcions de respondre als informes d'afectació al patrimoni cultural en el marc dels projectes d'energies renovables-, i una documentalista que s'encarrega de les tasques de difusió).

Per tot això, queda clara la insuficiència, la falta d'adequació i la impossibilitat d'ampliar els mitjans personals i materials amb què compta aquesta unitat per cobrir les necessitats que es tracten de satisfer a través del contracte.

Durant l'any 2021 s'ha posat al descobert nous conjunts d'art rupestre, motiu pel qual es fa necessària la seva documentació (seguint els requisits establerts al Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, com a intervenció arqueològica que és), per tal de ser posteriorment incorporada aquesta informació a l'inventari, tal com indica l'art. 60 de la Llei de patrimoni cultural català, i ser donada donat d'alta el Registre de Béns Cultural d'Interès Nacional, atès la condició de BCIN que li dona la disposició addicional primera de la LLPCC.

Per aquest motiu es proposa la documentació del conjunts d'art rupestre següent:

- 1) Balma Mariana, Sales de Llierca (Garrotxa)
- 2) Balma de Bellavista, Sales de Llierca (Garrotxa)
- 3) Cova d'en Peixet, la Febró (Baix Camp)

La finalitat del contracte és doncs portar a terme una intervenció arqueològica consistent en la documentació gràfica, segons estableix el Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, sobre béns arqueològics considerats bé cultural d'interès nacional, segons la disposició addicional primera de la Llei 9/1993 del patrimoni cultural català.

En aquest sentit, els treballs que cal encarregar externament per a la documentació d'aquests conjunts, consistiran bàsicament en:

- Treball de camp, per analitzar i recollir totes les dades físiques del jaciments, exhaustiu reportatge fotogràfic, recollides de les dades geogràfiques, etc. (les documentacions d'art rupestre s'han de portar a terme a l'exterior, és a dir, hi ha una feina que s'ha de fer en el propi jaciment arqueològic)
- Anàlisis i contrast de dades recollides.
- Exhaustiu treball d'anàlisis de la documentació gràfica per analitzar la pintura i/o gravat, i posterior tractament amb els softwares necessaris per a l'elaboració del calc digital, en color i en blanc i negre
- Redacció de la memòria: marc geogràfic, antecedents històrics, descripció del/s jaciment/s i les intervencions arqueològiques, descripció dels materials, proposta dels límits de protecció i justificació dels mateixos. Segons el Decret 78/2002 s'estableixen

els requisits per a la direcció d'una intervenció arqueològica i el *Protocol de documentació de conjunts rupestres de Catalunya*.

En aquest sentit, es proposa un total de 3 lots:

- **Lot 1:** Conjunt de Balma Mariana, conjunt de pintures rupestres d'estil esquemàtic (15 figures aprox.) a Sales de Llierca (Garrotxa).
- **Lot 2:** Conjunt de Balma de Bellavista, conjunt de pintures rupestres d'estil esquemàtic (30 figures aprox.) a Sales de Llierca (Garrotxa).
- **Lot 3:** Cova d'en Peixet, conjunt de gravats de cronologia prehistòrica (150 gravats aprox.) a la Febró (Baix Camp)

Els tres jaciments arqueològics amb manifestacions d'art rupestre es varen descobrir a finals de 2021. Un cop els tècnics del Departament de Cultura han verificat l'autenticitat, es considera necessari iniciar la documentació.

El lot 1 i 2 es localitzen al mateix terme municipal i comparteixen el mateix paratge natural, però són clarament dos conjunts diferenciats, atès que es localitzen a uns 2 km de distància entre ells i s'accedeixen de forma diferent. Es tracta de dos abrics a l'aire lliure, on l'accés és de dificultat mitjana. Les condicions de treball de l'abric 1 són una mica més fàcils atès que es tracta d'un gran abric amb una plataforma planera que facilitarà els treballs de documentació. En canvi l'abric del lot 2, és un abric on les pintures estan disposades de forma vertical i es necessitarà d'alguna escala per a poder fer bé els treballs de documentació. El lot 1 s'han identificat, *a priori*, unes 30 pintures d'estil esquemàtic amb un mida mitjà d'uns 20 cm les figures més grans. El lot 2 s'han identificat, *a priori*, unes 20 pintures d'estil esquemàtic i també un gravat, també amb una mitjana de la mida de les figures d'uns 20 cm.

El tercer lot, es localitza en una cova d'accés complicat. Es tracta d'un cova subterrània on s'accedeix amb escala que ja existeix (és una cova on es practicava l'espeleologia), i posteriorment cal travessar una gatera on s'ha d'entrar de forma estirada, i vas a parar a una altre petita coveta. És en aquest espai (on es pot estar de peu perfectament) on s'han identificat, fins al moment, uns 150 gravats de cronologia prehistòrica. Es requerirà d'il·luminació artificial per a poder treballar.

La documentació (memòria científica), el contingut de la qual es determinarà a la llum de la informació existent i és la que consta en els Plecs de Condicions Tècniques específics, ha de comprendre els documents per a cada un dels lots següents:

Memòria científica

1. Fitxa tècnica amb les dades bàsiques de la intervenció.
2. Localització del bé
3. Registre de la ruta d'accés
4. Notícies històriques i antecedents

5. Context geogràfic i geològic
6. Context històric i arqueològic
7. Motivacions de la intervenció i els seus objectius
8. Programa dels treballs realitzats i la metodologia emprada
9. Descripció de l'abric, cova o indret
10. Descripció de les manifestacions rupestres
11. Protecció i dades administratives
12. Avaluació de l'estat de conservació
13. Proposta d'actuació
14. Conclusions
15. Bibliografia

Justificació del pressupost proposat (IVA inclòs):

El preu màxim de licitació ha estat calculat agafant com a base el preu hora tenint en compte la tarifa de preus del concurs de les urgències 2022 del Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic, és a dir, **Tarifa A** (Director arqueòleg: en aquest cas correspon als treballs d'intervenció de documentació i investigació, que poden implicar el desplaçament al jaciment, però que no comporten un pla de seguretat específic).

1 hora de tècnic arqueòleg/a és de 33,50 €

Número de LOT	Preu hora	Hores de feina	Base
1	33,50	120	4.020,00 €
2	33,50	130	4.355,00 €
3	33,50	500	16.750,00 €
		TOTAL	25.125,00 €

En el càlcul d'hores s'ha tingut en compte els factors següents:

- La necessitat de fer treball de camp i les condicions d'accessibilitat al jaciment.
- El número de figures a documentar tant de pintura, com els gravats
- Les condicions de treball, els que són abrics a l'aire lliure, la posició on es localitzen les pintures que pot comportar treballar en alçada, o el cas d'una cova amb condicions de llum molt baixes.
- El volum d'informació digital a gestionar, i la posterior presentació d'aquesta documentació a la memòria seguint el protocol.

Barcelona, 13 de juliol de 2022

M. Teresa Miró i Alaix
Cap del Servei de Patrimoni Arqueològic i Paleontològic